

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ СКЛАДЕНИХ ТВОРІВ

Питання щодо правової охорони складених творів у межах загального дослідження об'єктів авторського права розглядались в ряді наукових праць: Святоцького О.Д., Підпригори О.А., Іоффе О.С., Іонаса В.Я., Гаврилова Е.П., Меггса П.Б., Сергєєва А.П., Сударікова С.А., Шершеневича Г.Ф. та інших. Окремі питання щодо складених творів досліджувались: Афанасьєвою К.О., Єрмаковою А.Р., Леонтьєвою Ю.В., Кобяковою Д.Є., Ульяновою Г.О.

Проте, комплексний аналіз положень законодавства у сфері авторського права щодо складених творів, виявив відповідні неузгодженості в умовах надання правової охорони. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження та аналіз положень міжнародного та національного законодавства у сфері авторського права у частині визначення умов надання правової охорони складеним творам.

Метою даної роботи є дослідження міжнародного і національного законодавства та виявлення особливостей правової охорони складених творів.

При дослідженні норм міжнародних договорів і конвенцій, до яких приєдналася Україна, зокрема Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів [1], Договору ВОІВ про авторське право [2], Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [3], та норм національного законодавства (Цивільного кодексу України [4] та Закону України «Про авторське право і суміжні права» [5]) встановлено, що у цих нормах містяться протиріччя щодо умов правової охорони складених творів (збірників, компіляцій даних). Так, у ст. 2 (5) Бернської конвенції та ст. 5 Договору ВОІВ про авторське право зазначено, що складені твори (збірники, компіляції даних) підлягають правовій охороні, якщо вони є результатом інтелектуальної творчої діяльності **за добором і розміщенням** змісту, у ч. 1 ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права» – якщо «вони є результатом творчої праці **за**

добором, координацією або упорядкуванням змісту», хоча у визначенні поняття «база даних (компіляція даних)», наведеного у ст. 1 цього Закону [5], зазначено – «**підбір і розташування** складових частин якої та її упорядкування є результатом творчої праці», а в ст. 10 (2) Угоди TRIPS [3] та ст. 433 ЦК України [4] – якщо вони за **добором або упорядкуванням їх складових частин є результатом інтелектуальної діяльності.** При цьому, у Бернській конвенції [6], викладеній англійською мовою, зазначено: «the selection **and** arrangement of their contents», що у дослівному перекладі означає «підбір і розташування змісту», у Договорі ВОІВ про авторське право [7] та в Угоді TRIPS [8] – «the selection **or** arrangement of their contents», що у дослівному перекладі означає «підбір **або** розташування змісту».

Слід зазначити, що відповідно до ст. 1 (4) Договору ВОІВ про авторське право [2] та ст. 9 Угоди TRIPS [3] договірні сторони (члени) повинні виконувати статті 1-21 Бернської конвенції [1] та додатка до неї. Також, у ст. 3 Договору ВОІВ про авторське право [2] зазначено, що «Договірні Сторони із урахуванням відповідних змін, застосовують положення Статей 2-6 Бернської конвенції, що стосуються охорони, передбаченої цим Договором».

Відповідно до ст. 10 ЦК України [4] «1. Чинний міжнародний договір, який регулює цивільні відносини, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, є частиною національного цивільного законодавства України. 2. Якщо у чинному міжнародному договорі України, укладеному у встановленому законом порядку, містяться інші правила, ніж ті, що встановлені відповідним актом цивільного законодавства, застосовуються правила відповідного міжнародного договору України».

Згідно Закону України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24.07.1971р., зміненого 02.10.1979 р)» [9] Україна приєдналася до Бернської конвенції [1].

Таким чином, відповідно до вказаного міжнародного законодавства, складені твори (збірники, бази даних (компіляції даних або іншої інформації)), за умови **підбору і упорядкування** їх змісту є результатом інтелектуальної творчої діяльності та охороняються як такі.

Варто звернути увагу, що у статті 19 «Авторське право на збірники та інші складені твори» Закону [5], умови щодо «підбору і розташування творів та (або) інших даних», визначаються по-різному. Так, згідно з ч. 1 ст. 19 Закону: «Авторові збірника та інших складених творів (упорядникові) належить авторське право на здійснені ним **підбір і розташування** творів та (або) інших даних, що є результатом творчої праці (упорядкування)» (абз. 1 ч. 1 ст. 19 [5]), «Авторське право упорядника збірника не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний **підбір або розташування** тих самих творів та (або) інших даних для створення своїх творів» (абз. 4 ч. 1 ст. 19 [5]).

У національному та міжнародному законодавстві відсутні визначення понять «підбір» і «розташування».

Відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови [10]: «**Підбір** – 1. Дія за значенні**підбирати** – вишукуючи, добирати потрібне, відповідне чому-небудь. // Добирати, вибирати потрібне, відповідне чому-небудь. // Добирати одне до одного за якимось принципом ...

Розташування - ... Порядок розміщення чого-небудь десь.

Розташовувати, розташувати – Розміщувати, розкладати, розставляти в якомусь порядку, місці. // Знаходити місце для чого-небудь, вибирати якесь місцеположення. // Розміщати, розставляти в певному порядку, співвідносячи окремі частини чого-небудь.»

Суть творчої діяльності упорядника (автора складеного твору) полягає в тому, що він самостійно відбирає необхідний матеріал, розташовує його за оригінальною системою і часто піддає його обробці, наприклад, адаптує стародавній текст до сучасних вимог, та додає до нього коментарі, посилання, предметні та іменні покажчики, тощо. Результатом творчої праці автора складеного твору (упорядника) є сама розроблена ним система розташування матеріалів [11], оскільки авторське право упорядника не розповсюджується на твори, включені до складеного твору, а авторське право упорядника на складений твір в цілому не перешкоджає іншим особам здійснювати самостійний підбір і розташування тих же матеріалів для створення своїх складених творів.

Таким чином, слід зробити висновок, що відповідно до міжнародного і національного законодавства складений твір є об'єктом авторського права та підлягає правовій охороні при умові, якщо він є результатом інтелектуальної творчої діяльності за **підбором і розміщенням** складових частин, без завдання шкоди авторським правам інших осіб.

Література:

1. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів. Паризький Акт від 24 липня 1971 року, змінений 2 жовтня 1979 року : Дата набрання чинності для України: 25.10.1995 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_051.

2. Договір Всесвітньої організації інтелектуальної власності про авторське право, прийнятий Дипломатичною конференцією 20.12.1996р. : Дата приєднання України: 20.09.2001р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_770.

3. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/981_018.

4. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV : станом на 04.07.2013р. // ВВР. – 2003. – №№ 40-44. – Ст.356. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

5. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993р. №3792-XII : станом на 16.10.2012р. // ВВР. – 1994. - № 13. - Ст.64 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>.

6. Berne Convention for the Protection of Literary and Artistic Works [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=283698

7. WIPO Copyright Treaty (adopted in Geneva on December 20, 1996) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wipo.int/treaties/en/text.jsp?file_id=295166#P59_6206

8. TRIPS: AGREEMENT ON TRADE-RELATED ASPECTS OF INTELLECTUAL PROPERTY RIGHTS [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/t_agm3_e.htm#1

9. Закон України «Про приєднання України до Бернської конвенції про охорону літературних і художніх творів (Паризького акта від 24.07.1971р. зміненого 02.10.1979р)» від 31.05.1995р. № 189/95-ВР : Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2627-III від 11.07.2001р. // ВВР. – 1995. – № 21. – Ст.155. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/189/95-%D0%B2%D1%80>

10. Мэггс П. Б. Интеллектуальная собственность / П. Б. Мэггс, А. П. Сергеев. — М. : Юристь, 2000.

11. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. Мэггс П.Б., Сергеев А.П. Интеллектуальная собственность. – М.: Юристь, 2000. – 400 с.

Ленго Юлія Євгенівна – здобувач, науковий співробітник Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності Національної академії правових наук України